

Doğru bilgi doğru kaynaktan alınır...

BİR CİHAN DEVLETİNİN TASFİYESİ
Yıldız Sarayı Müzesi
Tasfiye Komisyonu Defteri

Yard. Doç. Dr. M. Hanefi KUTLUOĞLU
Yard. Doç. Dr. Murat CANDEMİR

ÇAMLICA
2010

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	5
ÖNSÖZ.....	7
KISALTMALAR.....	11
GİRİŞ.....	15
I. Yıldız Sarayı’nda Bir Tasfiye Hareketinin Başlamasına Sebep Olan Siyasî Gelişmeler	18
II. Yıldız Sarayı’nın Tasfiyesi İçin Kurulan Komisyonlar.....	19
III. Yıldız Sarayı Müzesi Tasfiye Komisyonu’na Ait Defterin Kayıt Usulü ve Bürokratik Bakımdan Değerlendirilmesi	28
IV. Yıldız Sarayı Müzesi Tasfiye Komisyonu’na Ait Defterin Muhtevâ Bakımından Analizi.....	32
A. Yıldız Müzesi’nden Dağıtılan Eşyalardan Ortak Özellik Arzedener.....	32
B. Madenî Paralar, Madalyalar, Madalyonlar ve Mühürler.....	35
C. Hatırat Türündeki Eşyalar, Modeller, Tablolar.....	39
D. Tablolar veya Resimler.....	41
E. Yazılı ve Çizili Malzemeler, Kitaplar ve Dinî İçerikli Eşyalar.....	43
F. Kesici ve Delici Savaş Aletleri ile Ateşli Silahlar.....	44
G. Farklı Türdeki Muhtelif Eşyalar.....	50
H. Bazı Teknik Aletler ve Makineler ile Koleksiyonlar.....	53
SONUÇ.....	54
BİBLİYOGRAFYA.....	259
DİZİN.....	263
FOTOĞRAFLAR.....	345

ÖNSÖZ

Sultan İkinci Abdülhamid, saltanat müddeti içerisinde güçlü bir saray otoritesi oluşturmuş, iç ve dıştaki siyasî muhaliflerine karşı bu otoriteye dayanarak mücadele etmiştir. Gerek tahtta bulunduğu dönem, gerekse tahttan indirildikten sonraki olaylar ve fikir akımlarından dolayı adı siyasî mütalaalarla birlikte anılan bir Osmanlı padişahı olmuştur.

Diğer taraftan, İkinci Abdülhamid'in tahttan indirilmesiyle sonuçlanan siyasî gelişmeler, Yıldız Sarayı'nı önemli hadiselerin gerçekleştiği bir yer haline getirmiştir. Sultan İkinci Abdülhamid'in tahttan indirilmesine yol açan 31 Mart Vakası ve sonrasındaki siyasî gelişmeler, Yıldız'daki tasfiye faaliyetlerinin başlamasına sebep olmuştur. Ancak, biz bu gelişmelere konumuzu ilgilendirdiği ölçüde değinmeye çalıştık. Ayrıca Yıldız Sarayı'nda tasfiye amacıyla kurulan komisyonlar ve aldıkları kararlara oldukça muhtasar bir çerçevede değindik.

Yıldız Sarayı Müzesi'nde gerçekleştirilen tasfiye faaliyetlerinin önemli bir belgesi olan ve elimizdeki çalışmanın konusunu oluşturan Yıldız Sarayı Müzesi Tasfiye Komisyonu'na ait bu defter, Sultan İkinci Abdülhamid'in sanat anlayışını gösteren karineler içermekle birlikte, Osmanlı kültür ve medeniyeti ile ilgilenenler için de önemli bir kaynak özelliği taşımaktadır. Yukarıda zikredilen bu hususların yanı sıra, defterin Osmanlı müzecilik tarihi bakımından da göz ardı edilemez bir değere sahip olması, bizi böyle bir çalışmayı üstlenmeye sevk eden en önemli sebepleri teşkil etmiştir.

Bu bağlamda, defterin neşrinin yanı sıra yapılan detaylı indeks çalışmasının bu amaca hizmet ettiğini ve defterde karışık bir şekilde kayda geçirilen objelere daha derinlemesine bir yaklaşım sağlayacağını da hatırlatmak isteriz. Bu indeks çalışmasıyla, defterde yer alan objeler sadece adlarıyla ele alınmamış, kendilerini oluşturan fizikî özellikleri de dikkate alınarak oldukça geniş kapsamlı bir çalışma ortaya konulmuştur.

Genel olarak ifade etmek gerekirse, bu çalışma ile ilgili eleştiri ve tavsiyeler bizi sadece sevindirecektir. Bir hayli teferruatın olduğu böyle bir çalışmada, bütün dikkatimize rağmen gözden kaçabilecek bazı hataların varlığının, her zaman ihtimal dahilinde olduğu unutulmamalıdır.

Ayrıca defteri basılmadan önce son bir defa daha dikkatle tümüyle gözden geçiren ve özellikle yabancı nümizmatik koleksiyonlarına ait kayıtların orijinal okunuşları hususunda bilgisinden istifade ettiğimiz değerli Hocamız Prof. Dr. Kemal Beydilli'ye sonsuz şükranlarımızı arz ediyoruz.

Diğer taraftan, defterdeki bazı kelimelerin okunuşu hususunda yardımlarınızı bizden esirgemeyen ve bu çalışmanın mevcut hale gelmesinde çok değerli katkılarda bulunan Prof. Dr. Mehmet Ali Beyhan'a burada bilhassa teşekkür etmek istiyoruz.

Elbette böyle bir çalışmanın önemi ve gerekliliği hususunda bizleri teşvik eden Muhyiddin Eren Bey'e şükran borçluyuz.

Ayrıca, bu çalışmanın önemine işaret edip, teşvik ve tavsiyeleriyle bize yol gösteren kıymetli dostumuz İstanbul Türbeler Müze Müdürü Hayrullah Cengiz'e özellikle teşekkür ederiz.

Müze'de sergilenen objelerin fotoğrafları hususunda bize büyük kolaylık gösteren Yıldız Sarayı Müzesi Müdür Vekili Buket Bayoğlu'na teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Bundan başka, defterde yer alan bazı saat türleri hakkında verdiği bilgilerden dolayı TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı Dolmabahçe Sarayı saat seksiyonu sorumlusu Şule Gürbüz'e, konuyla ilgili kaynaklardan istifademizde yardımcı olan Dolmabahçe Sarayı Kütüphane sorumlusu Âkile Çelik'e ve bu çalışma esnasında bize yapıcı tavsiyelerde bulunan Gökçe Demiray'a da burada teşekkürü bir borç biliriz.

Diğer taraftan arşiv araştırması safhasında yaptığı yardımlarla bu çalışmaya sürat kazandıran, yılların birikimini bizimle paylaşmaktan çekinmeyen Başbakanlık Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Araştırma Hizmetleri Şube Müdürü İlhan Ovalıoğlu'na yardımlarından dolayı teşekkür etmeyi bir kadirşinaslık telakki ettiğimizi bilhassa belirtmek isteriz.

Yine Başbakanlık Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Araştırma Hizmetleri Şube Müdürlüğü personeline ayrıca teşekkür etmeyi bir vazife kabul ediyoruz.

Son olarak bu kitabın hazırlanmasında bizlere yardımları dokunan ve emeği geçen herkese ve özellikle Çamlıca Basım Yayın'ın kıymetli çalışanlarına teşekkürü bir borç biliyoruz.

Yard. Doç. Dr. M. Hanefi KUTLUOĞLU

Yard. Doç. Dr. Murat CANDEMİR